

AUTOR: URMO KÜBAR
KODANIKUAKTIVIST

HEATEGEVUSOSTJAST HEATEGEVUSINVESTORIKS

AJAL, MIL PÄEVAD järjest külmemaks lähevad, pole mõte jäisest vee-sahmakast lagipähe kuigi ahvatlev. Ent just seda ma teil meenutada palun. Mäletate, sellest pole teab mis palju aega möödunud – vaid kümmekond nädalat –, kui ka Eestis hakkasid sotsiaalmeedias levima videod jää-ämbri väljakutse vastuvõtjatest ja edasiandjatest, kes peale enda kastmise teatasid raha annetamisest heategevuseks?

Kas oskate veel praegu nimetada ka selle siiani ravimatu, närve ja lihaseid laastava tõve kolmetähelist nime, mille põdejate toetamiseks kampaania käis? Olete viimase poolteise kuu jooksul mõelnud, kuidas nende haigete aitamisele keskendunud seltsil läheb?

Esimesele küsimusele on vastus tõenäoliselt „jah” – kui te ka ise jää-ämbri kampaanias ei osalenud, tegi seda kindlasti mõni teie sõber, sugulane või kolleeg. Teise ja kolmanda küsimusega on seis küllap kahtlasem.

Eesti Lihasehaigete Seltsi pangakonto väljavõte näitab seda ilmekalt. Aasta algusest kuni augusti viimase nädalani püsis nende raamatupidamises annetuste real konkreetne null. Nii nagu suuremal osal eelmistelgi aastatel. „Tavaliselt tehakse meile paar annetust aastas,” ütleb selle väikese, Eestile tüüpiliselt vastavalt võimalustele projektiraha toel tegutseva MTÜ juhatuse liige Aadu Särev.

Esimesed annetused laekusid 24. augustil, umbes poolteist nädalat pärast seda, kui USAs sündinud algatus oli siia jõudnud ning end ootamatust tähelepanust kogunud selts aktiivsemalt oma kontonumbrit levitama hakkas. Tipp hetkeks jäi 1. september, mil ühe päevaga saabus enam kui 20 000 euro eest annetusi 1400 inimeselt. Kaks nädalat hiljem oli kampaania sisuliselt läbi.

Või siiski – oktoobris laekus seltsile 52 annetajalt kokku veidi üle 900 euro. Jah, need on suhteliselt väikesed numbrid võrreldes augusti ja septembri pea seitsme tuhande annetaja ning ligi 100 000 euroga. Kuid seltsil on põhjust loota, et need pool-sada on kampaania tulemusel tekkinud püsiannetajad, kelle toetusega saab arvestada ka järgmistel kuudel. Kui välja arvata ehk mõnikümme tuntuimat heategevusorganisatsiooni, pole see Eesti oludes sugugi kesine tulemus.

Teisalt näitab jää-ämbri kampaania, et Eesti inimesed annetavad ju küll – mullu said meie vabaühendused eraisikutelt annetustena kokku üle seitsme miljoni euro –,

kuid teevad seda juhuslikult ja pigem emotsioonide ajel kui läbimõeldud, eesmärgipärase käitumisena. Emori läinudaastane uuring näitas, et ühel või teisel moel on heategevust harrastanud (ostnud tooteid, mille maksumusest osa läheb heategevuseks, annetanud ise raha või esemeid, käinud heategevuskontserdil, olnud vabatahtlik vms) koguni 85% elanikest, ent regulaarne annetaja on meie seas vaid keskmiselt iga kaheksas inimene.

Emotsioonidel on loomulikult tähtis koht heategevusotsuste tegemisel. Lõviosa annetusi tehakse kaas- või kuuluvustundest ning pole mingit kahtlust, et nendeta oleks maailm elamiseks kehvem ja rõõmutum paik.

Eks ma isegi – sõbra, Kalamaja elaniku ja oma kooli vilistlasena annetan vastavalt tuttavate Hooandja-projektide, asumipäevade korraldamise ning parimale lõpetajale stipendiumi andmise toetuseks ilma sügavamalt juurdlemata või sellest mingit erilist tulemust ootamata. Piisab teadmistest, et need on vahvad algatused usaldusväärsete eestvedajatega ning kui mulle selle eest veel ka aitäh öeldakse, ongi kõik juba hästi.

Seega: kuigi meie ratsionaalsust väärtustavas maailmas kõlaks emotsiooniootsus justkui vähem väärikana, pole mingit põhjust sellist annetamisviisi halvustada ega häbeneda. Nagu ka teinekord poes kõigi vajalike asjade kõrvale mõne maiustuse ostukorvi poetamist või tarkade raamatute lugemise vahele seltskonnaajakirja nautimist. Me oleme ju inimesed, mitte masinad!

Probleemiks saab, kui tegemata jäävad need teised, targemad valikud. Kui tühjad süsivesikud tõrjuvad me laualt kehale päriselt vajalikud toitained, kui klatsijutud muutuvad me peamiseks teadmisteallikaks ja kui juhuslikud heateod panevad meid tundma, et nüüd ongi juba piisavalt maailma parandatud.

Jah, on palju olulist, mis saab kenasti ühe-kordse rahasutsakaga ära tehtud: näiteks haiglatele aparaatide ostmise, mis tänu heade inimeste toetusele on päästnud sadu elusid. Teised ja sugugi mitte vähem olulised teemad ei vaja aga niivõrd asju, kuivõrd aastatepikkust pühendunud tööd.

Oma igapäevaelust teame seda tegelikult ju hästi. Vastsed lapsevanemad ei eelda, et intensiivse kasvatustöö tulemusena sirguks nende beebist aastaga elus kenasti hakkama saav täiskasvanu. Võõrkeelt õppima asudes teame, et läheb aega, enne kui selles vabalt vestelda suudame. Ainult ohmu loodab trenni tegema asudes, et juba paari kuu

pärast väljub ta jõusaalist kehaga, mida Uku Suvistegi kadestaks.

Vaevalt mõtleb ka keegi, et meie ALSi-haiged jää-ämbri algatuse tulemusena terveks said või kampaaniaga kogutud raha lõppedes enam oma kannatusi leevendavaid ravimeid ja hoolitsust ei vaja.

Seega, annetagem muidugi, kui mõni üleskutse meid puudutab, ning pole põhjust kahelda küsija aususes või suutlikkuses. Lõpuks on see ju normaalne viisakus, nagu me ikka katsume vastu tulla, kui meid vajatakse. Sisuliselt teeme sellistel puhudel heategevuse ostuotsuseid, valides mõne meie ette laotatud suhteliselt kiireid ja lihtsaid lahendusi lubavatest pakkumistest. Ent lisaks võiksime võtta endale ka aktiivsema rolli heategevusinvestorina.

Selle tee algus ei erine teistest pikaajalistest investeeringutest, näiteks raha kogumisest pensionifondi. Otsusta, millise osa oma sissetulekust oleksid valmis igakuiseks heategevuseks suunama: on see näiteks 2 või hoopis 5% (1000eurose palga puhul tähendaks see 20–50 eurot kuus ehk 240–600 eurot aastas). Ajalehe Chronicle of Philanthropy andmeil annetatakse näiteks USAs keskmiselt 3% sissetulekust, kõige heategevuslembemas osariigis Utah's aga peaaegu 7%.

Mõtles, milline valdkond sulle enim korda läheb ja kus soovitud muutus tundub saavutatav. See ei pea olema teema, milles oled

läbi ja lõhki asjatundja, ning ammu ei eksisteeri adekvaatset pingerida kõige suurematest valukohtadest ühiskonnas – vali see, mis on sinu jaoks tähtis. Nagu teistegi investeeringute puhul, tulevad paremad tulemused siis, kui jaksad end asjade käiguga kursis hoida.

Kui see valik tehtud, uuri, millised organisatsioonid ja kuidas selles valdkonnas tegutsevad. Mõned on pühendunud pigem ennetustööle, teised tagajärgede leevendamisele, mõned aitavad otse abivajajaid, teised töötavad pigem soodsa keskkonna kujundamise nimel – teid vajaliku tulemuseni jõudmiseks on alati erinevaid. Mõnikümme vabaühendust, kellele on tehtud ka põhjalik taustakontroll, leiad annetuskeskonnast www.armastanadata.ee. Nõu võib alati saada vabaühenduste liidust EMSL ja Heateo Sihtasutuselt, kohalikest organisatsioonidest jagavad meeleldi infot maakondlikud arenduskeskused.

Enne püsikorralduse sõlmimist võta kindlasti ka organisatsiooniga ühendust – tutvusta ennast, uuri nende plaanide ja töökorralduse kohta ning küsi, kuidas nad annetajaid oma töö tulemustega kursis hoiavad ja kaasavad. Ole kannatlik – Eesti vabaühendused ei pruugi veel sedasorti telefonikõnedega harjunud olla, nii et võib-olla vajavad nad vastamiseks pisut aega. Usalda oma kõhutunnet, sest iga hea pikaajalise suhte eelduseks on teadagi inimlik klapp. Kui ikka paistab, et teie väärtused ja hoiakud ei kattu, siis on targem otsinguid jätkata.

Äkki on sul peale raha pakkuda muudki? Näiteks oma erialaseid oskusi, kui oled hea kirjutaja, IT- või finantsasjatundja, oskad nõu anda juhtimise või personalivaliku osas või muud sellist – just neid oskusi kipub Eesti vabaühendustel nappima. Võib-olla oleks organisatsioonile kasu sinu teadmistest ja tutvustest?

Veel üks asi, mida vajavad kõik vabaühendused – räägi oma annetusest oma tutvuskonnas ja töökohas. Just sinu eeskuju võib teisigi kaasa haarata, et siis koos veel paremaid tulemusi saavutada.

Kas kõlab nagu palju tööd, mida me tavaliselt annetamisega ei seosta? Võib-olla. Aga tulemus on seda väärt. Mitte asjata ei pealkirjastanud Praxis oma seni kõige põhjalikumalt Eesti heategevusuuringut „Väärrikaks ja õnnelikuks”: õnnelikud inimesed annetavad rohkem, aga mis veel olulisem – annetamine teeb õnnelikumaks.

Ei usu? Proovi järele! ●

” **Probleemiks saab, kui tegemata jäävad need teised, targemad valikud. Kui tühjad süsivesikud tõrjuvad me laualt kehale päriselt vajalikud toitained, kui klatsijutud muutuvad me peamiseks teadmisteallikaks ja kui juhuslikud heateod panevad meid tundma, et nüüd ongi juba piisavalt maailma parandatud.**